

Õiguskantsler

Teie 25.03.2016 nr

Meie 22.04.2016 nr 6-1/160418/1601791

Automaatse liikluskindlustuse makseteatisest

Austatud [ ]

Palusite kontrollida, kas Eesti Liikluskindlustuse Fondil (LKF) on õigus nõuda automaatse liikluskindlustuse makset, mis on arvatud maksetealise saatmisele eelnenud perioodilt. Seejuures heidate ette LKF-ile, et viimane ei teavitanud Teid enne maksetealise esitamist automaatse liikluskindlustuse kohustusest.

Õiguskantsleri nõunik selgitas Teile 07.04.2016, et Teil on võimalik LKF esitatud makseteatis vaidlustada, esitades selleks vaide või kaebuse kohtusse. Seetõttu on järgnev analüüs keskendunud üksnes küsimusele, kas LKF tegevuse aluseks olevad normid on põhiseaduspärased.

Kokkuvõtlikult olen seisukohal, et automaatse liikluskindlustuse makse kohustuse tekkimist ja administreerimist reguleerivad sätteid ei ole põhjust pidada Teie avalduses kirjeldatud osas põhiseadusega vastuolus olevaks.¹

[Liikluskindlustuse seaduse](#) (LKindIS) järgi on kohustuslik kindlustada sõiduk, mis on registreeritud või tuleb registreerida liiklusregistris. Kindlustamata autot ei või liikluses kasutada.

Kindlustuskohustus tekib sõiduki registreerimisega. Kui liiklusregistris registreeritud sõidukit, mis on kindlustuskohustusega hõlmatud, ei ole kindlustatud, tekib automaatne liikluskindlustus (LKindIS § 60 lg 2). Seejuures tekib automaatne liikluskindlustus vahetult seaduse alusel (s.o ei eelda kellegi sellekohast eraldi otsust), kui seadusest tulenevad nõuded on täidetud ja kui ei kohaldu 1-aastane n-ö puhkeperiood (LKindIS § 6 lg 1). Sarnaselt tekivad vahetult seaduse alusel ka mitmed maksukohustused.

Mootorsõiduki omaniku puhul võib eeldada, et ta on omandiga kaasnevate kohustustega kursis. Isik peaks reeglina olema teadlik mootorsõidukite osas kehtivast liikluskindlustuse lepingu

---

¹ Õiguskantsler on LKF volitamist liikluskindlustuse seadusest tulenevate avaliku halduse ülesannete täitmiseks analüüsinud [11.06.2015 seisukohas](#) ja ei pidanud liikluskindlustuse seaduses sätestatud ülesannete täitmisesse erasektori kaasamist põhiseadusega vastuolus olevaks.

sõlmimise kohustusest ja sellest, et kindlustamata sõidukitele rakendatakse sundkindlustust. Kohustusest mitteteadmine ei vabasta kohustuse täitmisest. Ka ei saa isik, kes liiklusregistrisse kantud sõidukit liikluses veel või enam ei kasuta, eeldada, et pädev asutus on sõiduki mittekasutamisest teadlik isiku asjakohase teavitusega. Teisisõnu, sundkindlustuse rakendumine ei saa tulla isiku jaoks üllatuslikult.

LKindlS § 65 lg 2 järgi esitab LKF esimese automaatse liikluskindlustuse kindlustusmakse makseteatis kindlustusperioodi eest, mille kestus on 30 kalendripäeva alates automaatse kindlustuskaitse algusest.

Automaatse liikluskindlustuse kindlustusmakse makseteatis väljastatakse selleks, et isikult oleks võimalik nõuda kohustuse täitmist ning vajadusel pöörata nõue sundtäitmisele. LKF võib nõuda sundkindlustusmakset makseteatis saatmisele eelnenud perioodi eest. Ka mitmeid makse deklareeritakse ja tasutakse enamasti tagantjärele.

Selgitasite, et Teid ei teavitatud automaatsest liikluskindlustusest enne rakendumist. LKF haldusorganina on kohustatud haldusmenetluses järgima nii LKindlS, selle alusel sõlmitud [halduslepingut](#) kui ka [haldusmenetluse seadust](#) (HMS).² HMS järgi tuleb isik enne haldusakti andmist menetlusse kaasata ja ära kuulata, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.³ LKindlS sätestatud ülesannete täitmiseks LKF-iga sõlmitud halduslepingu punktis 3.2 on sätestatud, et fond teavitab kindlustuskohustuse täitmise tagamiseks kindlustuskohustusega isikuid liikluskindlustuslepingu sõlmimise kohustusest ja selle kohustuse rikkumise õiguslikest tagajärgedest, tehes seda võimalusel enne automaatse liikluskindlustuse rakendumist.

Peab möönma, et halduslepingu p. 3.2 sõnastus on ebaõnnestunud – LKF-l ei ole praktikas võimalik isikut teavitada enne automaatse liikluskindlustuse rakendumist, kuivõrd automaatne liikluskindlustus rakendub vahetult seaduse alusel alates esimesest päevast, mil liiklusregistrisse kantud sõiduki puhul on kindlustuskohustus täitmata. Seega hetkel, mil tuvastatakse, et liiklusregistris registreeritud sõiduk on kindlustamata, on automaatne liikluskindlustus juba rakendunud. Seetõttu tuleks eelviidatud lepingu punkti mõista selliselt, et fond teavitab isikut automaatse liikluskindlustuse rakendumisest esimesel võimalusel (esimese kindlustusperioodi jooksul). Ka juhul, kui LKF-l õnnestub isikut automaatse liikluskindlustuse rakendumisest kohe teavitada, ei ole isikul võimalik automaatse liikluskindlustuse maksete tasumise kohustusest täielikult vabaneda. Automaatse liikluskindlustuse makset tuleb maksta ajavahemiku eest, mil sõidukil on automaatne kindlustuskaitse (LKindlS § 62 lg 2). Kui isik taotleb kindlustusperioodi jooksul sõiduki liiklusregistrist kustutamist või sõiduki suhtes jõustub liikluskindlustuse leping (LKindlS § 60 lg 3), on fondil õigus automaatse liikluskindlustuse kindlustusmaksele nende kalendripäevade eest, millal sõidukil oli automaatne kindlustuskaitse (LKindlS § 65 lg 4).

Kui LKF-l ei õnnestunud isikut automaatse liikluskindlustuse rakendumisest esimese kindlustusperioodi jooksul teavitada, ei tähenda see siiski, et enne automaatse liikluskindlustuse makseteatis väljastamist ei tule isikut ära kuulata. Kuivõrd LKindlS ei sätesta ärakuulamiskohustusest erandit, saab isiku ära kuulamata jätta üksnes ühel HMS § 40 lõikes 3 loetletud alustest.

---

² LKindlS § 68 järgi on automaatse liikluskindlustuse makse ja omavastutuse makse makseteatis haldusaktid.

³ Riigikohus on rõhutanud ärakuulamisõiguse olulisust ning seda, et ärakuulamisel on kindel koht ja väärtus ka seaduses sätestatud imperatiivse kohustuse korral (nt RKHKo 13.11.2014, nr 3-3-1-44-14, p 17: „Ärakuulamine aitab legitimeerida koormavat haldusakti adressaadi silmis ja sellel on väärtus ka imperatiivsete kohustuste korral.“) Ärakuulamiskohustusest vabaneb haldusorgan vaid juhul, kui esinevad seaduses sätestatud alused (eriseaduses aluste puudumisel HMS § 40 lõikes 3 sätestatud) (nt RKHKo 20.04.2011, nr 3-3-1-94-10, p 20; 14.02.2011, nr 3-3-1-76-10, p 24; 28.04.2014, nr 3-3-1-52-13, p 34).

Õiguslikud eeldused isiku kaasamiseks enne, kui haldusakt kätte toimetatakse, on seega olemas. Seetõttu kõnealus osas ei ole alust sätete põhiseaduspärasust kahtluse alla seada.

Lisaks tõstataste küsimuse sellest, et automaatse kindlustuskaitse tekkimist saab vältida ka 1-päevase liikluskindlustuslepingu sõlmimisega.

LKindlS § 6 lõikest 1 tulenev üheaastane puhkeperiood (automaatne kindlustus rakendub pärast 12 kuu möödumist peale kindlustuslepingu lõppemist) on kehtestatud selleks, et sõidukit oleks võimalik kasutada ja kindlustada sesoonselt. Sõidukit saab seega kindlustada üksnes suvekuudeks, mil sõidukit kasutatakse ning puhkeperioodi tõttu ei teki kindlustuslepingu lõppemisel sõidukilt, mida eelduslikult liikluses ei kasutata, kohe automaatset sundkindlustust.

Nagu eespool märgitud, ei tohi liikluses kasutada kindlustamata sõidukit. Kui kindlustamata sõidukit liikluses kasutatakse ning tekib kindlustusjuhtum, tekib kahju põhjustaja viimasel kindlustusandjal LKindlS § 36 lg 2 järgi kannatanule kahju hüvitamise kohustus.⁴ Kindlustusandjad, kes kindlasti on teadlikud enda kohustusest hüvitada kannatanule kindlustamata sõidukiga (mis on lühiajaliselt kindlustatud olnud) 12 kuu jooksul tekitatud kahju, ei ole tõenäoliselt nõus sõlmima selliseid lühiajalisi lepinguid (nt 1-päevast lepingut), millel ei saa olla muud eesmärki peale kindlustuskohustuse vältimise.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Eesti Liikluskindlustuse Fond (avaldaja andmeteta)

Kristi Lahesoo 693 8409
Kristi.Lahesoo@oiguskantsler.ee

---

⁴ Kahju hüvitamise kohustus pärast lepingu lõppemist on nii kahju põhjustaja kindlustusandjal kui ka kahjustatud isiku kindlustusandjal (kahjustatud isiku kindlustusandja poole pöördudes tuleb jälgida ka LKindlS § 35 lõikest 2 ja §-st 41 tulenevaid piiranguid)